

UITZETCENTRUM

een toneelstuk van Wim van Harmelen uit 2009 - w.harmelen@chello.nl

“Uitzetcentrum” speelt zich af in een detentiecentrum. Daar zitten illegalen en uitgeprocedeerde asielzoekers opgesloten, “ter fine van uitzetting”, juridisch jargon voor: ‘om uitgezet te worden’. Verschillende conflicten spelen een rol in het stuk. Om te beginnen tussen de opgesloten illegalen en uitgeprocedeerde asielzoekers aan de ene kant en Justitie aan de andere kant. De eersten willen in Nederland blijven, de laatste wil hen uitzetten. Ten tweede is er een conflict tussen de pastor van het centrum en de directeur. De pastor heeft moeite met het asielbeleid van de regering en de manier waarop de opgesloten vreemdelingen behandeld worden en krijgt een aanvaring met de directeur. Het derde conflict is tussen Justitie en een actiegroep die elke maand een wake houdt vóór de inrichting. Tenslotte is er een botsing tussen de pastor en zijn leidinggevende op het ministerie van Justitie, het hoofd RK Geestelijke Verzorging. “Professionele pastorale prudentie” is zijn leidraad. Als een groep vreemdelingen na het luchten de luchtplaats weigert te verlaten, escaleren de conflicten. Het stuk loopt uit in een onverwachte ontknoping.

De auteur die werkte in een penitentiare inrichting verwerkt in het stuk ervaringen van vreemdelingen, werkers en vrijwilligers in detentiecentra, van zichzelf en de brand in Schiphol-Oost.

Hieronder volgt een fragment uit het toneelstuk. Frans, de pastor van het detentiecentrum, is door de directeur, Peter, ontboden. Iris, de secretaresse van de directeur, is bij het gesprek aanwezig om te notuleren. De “Else” in het fragment is adjunct-directeur, de “leidinggevende van de pastor” is het hoofd Katholieke Geestelijke Verzorging.

Het toneelstuk is uitgegeven door de Toneelcentrale.

Een fragment uit het toneelstuk

SCÈNE 7 - GESPREK VAN DE LOCATIEDIRECTEUR MET DE PASTOR

Locatie: kamer directeur

Er wordt geklopt.

PETER Binnen.

De pastor komt binnen.

PETER Goede morgen, Frans

FRANS Goede morgen, Peter

PETER Ga, zitten, Frans (*hij wijst de pastor een plaats aan de tafel*)
Kop koffie?

FRANS Mag het thee zijn?

PETER O.k.

*Hij verdwijnt door deur. De pastor is intussen gaan zitten.
Even later komt directeur binnen met twee plastic bekertjes,
Hij geeft de ene aan de pastor.*

PETER Alsjeblieft. Hier staat de suiker.
Iris komt erbij zitten om te notuleren.

FRANS Nee toch? (*op toon van: het zal toch niet waar zijn?!*)

PETER Ja, dat is nodig. Ik wil de dingen vastleggen.

Iris komt binnen met schrijfblok in de hand en neemt plaats aan tafel

PETER Iris heeft je verteld waarover het gesprek gaat?

FRANS Over het interview in het parochieblad.

PETER Inderdaad. Ik heb hier de tekst van het interview (*Hij tilt een papier op*)
Klopt de inhoud met wat je gezegd hebt?

FRANS Ja. Ik zou zelf misschien sommige dingen wat anders hebben opgeschreven.

PETER Ben je bekend met het beleid van de Dienst Justitiële Inrichtingen betreffende mediacontacten?

FRANS Min of meer.

PETER Weet je dat je geacht wordt niet zonder toestemming van het bevoegd gezag met de pers te spreken?

FRANS We hebben het over een parochieblad.

PETER Dat doet er niet toe. Ook zo'n blad wordt door veel mensen gelezen. Voor hetzelfde geld pikt een landelijke krant het op. Je mag van geluk spreken dat dat niet gebeurd is.
Heb je hierover contact gehad met je leidinggevende?

FRANS Nee.

PETER Waarom heb je je kritiek niet intern aan de orde gesteld? Dat zou toch correcter zijn. Je hebt het er nooit met mij over gehad.

FRANS Ik heb het aan de orde gesteld in het overleg van de Directie met de Geestelijke Verzorging.
Else weet ervan.

PETER Vreemd, dat ik dat niet weet.

FRANS Het moet in de notulen staan van ons overleg.

PETER Heb je je bij het geven van het interview gerealiseerd dat je woorden spanning kunnen geven bij de werkers in deze inrichting? Zij voeren het uitzettingsbeleid van de regering uit en zullen zich aangetast voelen in hun integriteit.

FRANS Er is van twee kanten spanning. Ik werk hier, houd me aan de regels, terwijl er dingen gebeuren waarmee ik het niet eens ben. Dat moet ik zelf uithouden. De andere kant is: ik ben hier werkzaam en laat soms weten dat ik het met sommige dingen niet eens ben. Dat moet de inrichting met mij uithouden.

PETER Het is de vraag hoe lang zo'n spanning uit te houden is.

FRANS Spanning kan soms heel vruchtbaar zijn.

PETER Ik betwijfel het, maar ik wil dit onderwerp afsluiten.

Ik verwacht dat je je voortaan een het protocol mediacontacten zult houden. Ik zal geen disciplinair onderzoek laten instellen. Ik doe dat niet graag.

Ik wil nog iets anders bespreken.

Ik heb een rapport ontvangen van de portier die zaterdag dienst deed.

Het betreft ene mevrouw Jansen. Die mevrouw is bij jou vrijwilligster en heeft afgelopen zaterdag jouw kerkdienst bijgewoond. Zij ging tegen hem tekeer ging, omdat haar paspoort dat ze in een kluisje gedaan had, verdwenen zou zijn. Ze gebruikte de nodige krachttermen. Er was altijd wat met die kluisjes. Weet jij hiervan?

FRANS Ja, ze heeft mij erover gebeld. Ik weet dat er eerder problemen waren met die kluisjes. Ik heb het aangekaart bij het hoofd beveiliging.

PETER Hoe dan ook, die mevrouw heeft zich onbehoorlijk gedragen – en niet voor de eerste keer. Ik heb besloten haar de toegang tot de inrichting te ontzeggen.

FRANS Ik vind dat jammer. Ik heb begrepen dat van beide kanten harde woorden vielen. Ik weet dat ze het hart op de tong heeft, maar ik weet óók dat ze het hart op de goede plek heeft.

PETER Zou jij haar mijn beslissing willen meedelen?

FRANS Ik...?

PETER Jij kent haar. Het is persoonlijker dan een brief sturen.

FRANS Nee, dat doe ik liever niet. Het is jouw beslissing.

PETER O.k. Dan doe ik het.

Dan nog iets anders. Naar aanleiding van dit gebeuren is in het laatste managementoverleg de positie van de bezogegroep aan de orde geweest. Het incident van zaterdag staat niet op zichzelf. Geregeld zijn er problemen met de groep. Met de invoer van koekjes, kleding, telefoonkaarten. Ik wil een time out. De komende maanden zullen er geen vrijwilligers bij de kerkdiensten zijn.

FRANS Dat valt me koud op mijn dak

PETER Dat begrijp ik, maar het betekent niet het einde van de vrijwilligersgroep
Ik wil de tijd nemen om na te denken over een nieuwe opzet. Een opzet met een duidelijke structuur, met regels, met meer toezicht van de inrichting.
Ik wil jou vragen om mee te denken.

FRANS Jammer, dat je hierover niet eerder bent begonnen. Ik vind dit wel erg kort door de bocht. Ik heb een paar keer het hoofd beveiliging aangesproken over de invoer van spullen. Er was daar veel onduidelijkheid over. De ene portier stond iets wel toe, een andere niet.

PETER Die duidelijkheid wil ik nu gaan geven. Ik wil dat er in de nieuwe opzet duidelijke regels komen: over de invoer van spullen, over het doel van de bezogegroep, over contact met de media, over deelname aan protesten aan de poort.

FRANS Jammer dat er nu een tijd lang geen vrijwilligers komen in kerkdiensten. De vreemdelingen zullen ze missen.

PETER Het hoeft niet lang te gaan duren.
Goed, dat was het wat mij betreft. Heb je nog iets te vragen?

FRANS Nee, dank u.

PETER Je krijgt het verslag van dit gesprek, in tweevoud. Ik wil je vragen Eén exemplaar te ondertekenen en te retourneren... als je akkoord gaat met de inhoud (*laatste wordt er nog even bij gemompeld*)
Ik zal je leidinggevende op de hoogte stellen van een en ander.

De pastor staat op. De directeur ook en wil de pastor een hand geven. Met enige aarzeling steekt deze zijn hand toe.

FRANS Tot kijk.

PETER Tot kijk

IRIS Tot ziens.

Als pastor weg is:

PETER Kan ik het verslag morgen van je krijgen?

IRIS Dat zal wel lukken.
Tot kijk.

PETER Tot ziens.

Iris verlaat de kamer.